

บทที่ 5

กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการ พัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผลสะท้อนมาจากความร่วมมือร่วมใจกันในทุกเรื่อง รวมถึงมีความจริงใจและความไว้วางใจกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อชี้ให้เห็นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นอย่างไร และมีเงื่อนไขเกี่ยวกับสถานศึกษาและเงื่อนไขเกี่ยวกับสถานประกอบการใดบ้างที่มีส่วนสำคัญต่อกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ และศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษากับสถานประกอบการได้กำหนดเป้าหมายของการมีส่วนร่วมไว้อย่างไร โดยศึกษาจากระบบความสัมพันธ์ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการได้กำหนดขึ้นอันเป็นระบบความสัมพันธ์ ซึ่งมีได้ถูกจำกัด หรือกำหนดขอบเขตภายใต้แบบแผนการเรียนรู้เพียงแบบแผนใดแบบแผนหนึ่งหากแต่เป็นระบบความสัมพันธ์ที่มีความสอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์และสามารถปรับเปลี่ยนตามปรากฏการณ์ทางสังคม ทั้งนี้จะนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียน

โดยศึกษาจากการเรียนรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อกำหนดแนวทาง โอกาส และทางเลือกในการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในหลากหลายมิติ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายของการมีส่วนร่วมร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกตามหลักการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู อาจารย์ ผู้เรียน และผู้ปกครอง ในส่วนข้อมูลของสถานศึกษากับสถานประกอบการด้านศิลปะที่เกี่ยวข้องจะนำมาวิเคราะห์เป็นปรากฏการณ์จริงในพื้นที่ที่ศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview) และการจัดการประชุมวิพากษ์ทั้งหมดจำนวน 2 ครั้ง

เพื่อสรุปแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลาเป็นสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษาที่เปิดการสอนในระดับ ปวช. มี 3 ประเภทวิชา คือ คหกรรม พาณิชยกรรม และศิลปกรรม แต่ละประเภทวิชาได้แบ่งออกเป็นหลายสาขา และหลายๆ รูปแบบมีทั้งการศึกษาในภาคปกติภาคสมทบ และการศึกษาในระบบทวิภาคี (DVT) ซึ่งเป็นการศึกษาในรูปแบบของความร่วมมือกันกับสถานประกอบการ (Co-Operation Education of Training) ในระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training) ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยความเห็นชอบทั้งสองฝ่าย สถานศึกษารับผิดชอบดูแลในเรื่องของการสอนภาคทฤษฎีและการปฏิบัติเบื้องต้น ส่วนสถานประกอบการดูแลรับผิดชอบในการฝึกวิชาชีพภาคปฏิบัติตามหลักสูตรระยะเวลาเรียนและฝึกอบรมส่วนใหญ่อาจเรียนในสถานศึกษาประมาณ 1 เดือน และฝึกภาคปฏิบัติหลักสูตร ในสถานประกอบการ 3 เดือนทั้งนี้แล้วแต่การตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (วิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา 2547 : 12) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเป็นสิ่งที่สถานศึกษาได้ดำเนินการมานานแล้ว ดังนั้นผู้วิจัยได้ร่วมกับสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะในการมีส่วนร่วม เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันเพื่อส่งเสริมและเน้นส่วนของการพัฒนาศักยภาพทางด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตร (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์กับผู้เรียนที่จะได้รับให้ตรงตามความต้องการของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

โดยผู้วิจัยสถานศึกษา และสถานประกอบการด้านศิลปะ ได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพทางด้านศิลปะของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้ตั้งเอาการวิจัยโดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research - PAR) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนในการค้นหาแนวทางหรือความต้องการร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ โดยเชิญครู อาจารย์ สาขาวิชาจิตรศิลป์ มาร่วมกันระดม

แนวคิด เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยได้มีส่วนร่วมร่วมกับสถานประกอบการด้านศิลปะ ซึ่งได้เชิญผู้ประกอบการผู้ซึ่งมีความชำนาญ และมีประสบการณ์ในด้านของการทำงานด้านศิลปะมาร่วมกัน ส่งเสริม และพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียน และเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือในด้านการเข้ารับการทำงานในสถานประกอบการด้านศิลปะต่างๆ รวมถึงการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ต่อไป

กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

ในส่วนของกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ จากการศึกษา พบว่า สถานศึกษากับสถานประกอบการต่างให้ความร่วมมือ ร่วมใจกันในการระดมแนวคิด เพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ได้เป็นอย่างดีเสมอมา ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอถึงการมีส่วนร่วม และกิจกรรมของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกตามหลักการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน สถานประกอบการด้านศิลปะ จำนวน 4 คน ครู อาจารย์ สาขาวิชาจิตรศิลป์ จำนวน 4 คน ผู้เรียนสาขาวิชาจิตรศิลป์ จำนวน 4 คน และผู้ปกครอง จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 20 คน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview) และการจัดการประชุมวิพากษ์ทั้งหมดจำนวน 2 ครั้ง เพื่อร่วมกันระดมแนวคิดในค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียน ตลอดจนการแก้ปัญหาร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในด้านการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือในด้านการเข้ารับการทำงานในสถานประกอบการด้านศิลปะต่างๆ ที่ตรงตามความต้องการร่วมกัน และรวมถึงการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ต่อไป

โดยความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการด้านศิลปะ พบว่า ในการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีความคิดเห็นที่ผู้ประกอบการด้านศิลปะที่เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษานั้น จะเป็นตัวสะท้อนถึงความร่วมมือ

ร่วมใจ พร้อมทั้งเกิดความไว้วางใจที่จะพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพทางด้านศิลปะตรงตามแนวทางร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในด้านการมีส่วนร่วม

โดยในด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของการมีส่วนร่วมและกระบวนการพัฒนาศักยภาพทางด้านศิลปะของผู้เรียน พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู อาจารย์ผู้สอนด้านศิลปะมีความคิดเห็นว่า ผู้ประกอบการและผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรในสถานศึกษาพอสมควร และในด้านการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการด้านศิลปะมีภาระงานมากจึงไม่ค่อยมีเวลามากนักในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และด้านการประเมินผล พบว่า ผู้ประกอบการและผู้ปกครองบางรายยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร จึงส่งผลให้อาจารย์ผู้สอนด้านศิลปะทำหน้าที่แทนผู้ประกอบการและผู้ปกครองบางรายในการประเมินเป็นส่วนใหญ่ และสำหรับผู้ประกอบการด้านศิลปะมีความคิดเห็นว่า ไม่สามารถพบปะหารือกับสถานศึกษาได้บ่อยครั้งนักจึงขาดความต่อเนื่องในการระดมแนวคิดและการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะ เนื่องจากขาดเวลาว่างและสถานที่อยู่ห่างไกล สำหรับผู้เรียนมีความคิดเห็นว่า ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นอันเป็นอุปสรรคต่อตนเองในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะเนื่องจากกลัวและไม่กล้าแสดงออกแบบเปิดเผยเพราะกลัวคนอื่นจะทราบปัญหาที่เป็นปมด้อยของตนเอง

ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู อาจารย์ผู้สอนด้านศิลปะมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ในการพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาจะต้องมีความหลากหลาย และมีความรอบคอบ เพราะเกิดจากการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความหลากหลายทั้งความรู้ และประสบการณ์ในด้านของศิลปะ ก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตรงเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทุกคนมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ และตระหนักถึงความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่หลายปัจจัยด้วยกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงของประชากร การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมของผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงทางทรัพยากรทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะทางด้านศิลปะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนในการดำรงชีวิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในสังคมปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และในส่วนของสถานประกอบการด้านศิลปะ รวมถึงผู้เรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพในด้านต่างๆ อันได้แก่ 1) ในด้านการระดมแนวคิด 2) ในด้านการค้นหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียน 3) ในด้านการแก้ปัญหาของผู้เรียนที่เกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา

ศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียน 4) ในด้านการส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา ศักยภาพทางด้านศิลปะของผู้เรียน 5) ในด้านการส่งเสริมรายได้ระหว่างเรียนของผู้เรียน 6) ใน ด้านของการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของผู้เรียน 7) ในด้านการประกอบอาชีพและการสร้าง ผู้ประกอบการรายใหม่ เป็นต้น ทั้งนี้จะนำมาสู่การเรียนรู้ร่วมกัน และได้รับผลประโยชน์ที่ สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการด้านศิลปะร่วมกันต่อไป

2. การระดมแนวคิดร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้ปกครอง ในการพัฒนาศักยภาพด้าน ศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและผู้ปกครองในการระดมแนวคิดในการพัฒนาศักยภาพ ด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ พบว่า ความต้องการและความคาดหวังที่ต้องการให้ เกิดศักยภาพด้านศิลปะเพื่อเป็นประโยชน์กับผู้เรียนในทางตรง คือ ผู้เรียนสามารถนำศักยภาพด้าน ศิลปะที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ รวมไปถึงการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้น โดยผู้ปกครองและผู้เรียนได้ดำเนินการมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ คือการบอกกล่าวถึงปัญหาในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่เกี่ยวกับศักยภาพทางด้าน ศิลปะที่ยังขาดอยู่ และความคาดหวังที่ต้องการให้สถานศึกษาพัฒนาปรับปรุง รวมทั้งส่งเสริมเติม เต็มให้กับผู้เรียนในด้านของศักยภาพของการเขียนภาพ ศักยภาพของการปั้น และศักยภาพของการ พิมพ์ภาพ และสามารถที่จะนำศักยภาพด้านศิลปะต่างๆ ที่ได้รับไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือนำไปใช้ ในการประกอบอาชีพ รวมถึงการส่งเสริมในเรื่องของการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้น และ พัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2545 ปรับปรุง พ.ศ. 2546 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี มีปัญญา มีทักษะ และมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยโดยมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กรมอาชีวศึกษา, 2545 : 4)

3. การสร้างศักยภาพและความพร้อมของผู้เรียนในด้านศิลปะร่วมกันระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ

กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในการที่จะมุ่ง พัฒนาศักยภาพทางด้านศิลปะของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยมีส่วนร่วมในการ กำหนดกรอบของแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน ในการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของศักยภาพ

ด้านศิลปะ ดังนี้ 1) ผู้เรียนเกิดความพร้อมในด้านของทักษะวิชาชีพอันจะส่งผลต่อการพัฒนา ศักยภาพด้านศิลปะ 2) ผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ด้านศิลปะอย่างต่อเนื่อง 3) ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และเกิดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และมีความรักในสาขาอาชีพของตนเอง 4) ผู้เรียนสามารถ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะจากแนวทางที่ กำหนดไว้ 5) การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีรายได้เสริมระหว่างเรียน 6) ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะนำ ความรู้และทักษะด้านศิลปะที่ได้รับ ไปใช้ในการศึกษาต่อ รวมไปถึงจนถึงการประกอบอาชีพด้าน ศิลปะต่อไปในอนาคต

จากการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะใน ภาพรวม พบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้สถานประกอบการด้านศิลปะ รวมไปถึงถึงผู้เรียนและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านศิลปะที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ได้ ในสภาพจริงของการปฏิบัติงาน

โดยความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วม ของสถานประกอบการด้านศิลปะในการมาร่วมกันระดมแนวคิด เพื่อค้นหาแนวทางร่วมกันใน การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขางานจิตรศิลป์ สาขาวิชา ศิลปกรรม แขนงจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ โดยผู้เรียนสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพ ด้านศิลปะของตนเองให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแนวทางที่ได้กำหนดไว้จากการมีส่วนร่วม ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการด้านศิลปะในการระดมแนวคิดของบุคคลหลากหลายที่มี ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากสถานประกอบการด้านศิลปะ รวมไปถึงถึงผู้เรียนและผู้ ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพด้านศิลปะของผู้เรียนอย่างเอาใจใส่ และจริงจังใน การที่จะแก้ปัญหาของผู้เรียนร่วมกันอันนำมาสู่ความร่วมมือระหว่างกันพร้อมทั้งการประเมินผล และรวมถึงการได้รับประโยชน์ร่วมกันในอนาคตต่อไป

จากการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนาศักยภาพ ด้านศิลปะของผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผลสะท้อนมาจากความร่วมมือร่วม ใจกันในทุกเรื่อง รวมถึงมีความจริงใจและความไว้วางใจกันระหว่างสถานศึกษากับสถาน ประกอบการด้านศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอในบทที่ 6 ต่อไป